

KERNGROEP BOEKENOVERLEG

Vergadering 20/04/2022

Locatie: kantoor Literatuur Vlaanderen

Kerngroep: Jos Geysels (voorzitter), Matthijs De Ridder (VAV), Katja Grammens (VVBAD), Sylvie Dhaene (Iedereen Leest), Paul Hermans (Literatuur Vlaanderen), Willem Bongers-Dek (OLO), Jos Baeckens (Boekhandels Vlaanderen), Dirk Terryn (CANON Cultuurcel), Nele Hendrickx (Letterenhuis), Lore Piers (verslag)
Spreekers: Koen Vandendriessche, Gwenny Vlaeminck (Cultuurconnect), Judith Van Doorselaer (KANTL)
Verontschuldigd: Kila van der Starre

AGENDA

1 ONTWERPVERSLAG VERGADERING 9 MAART EN OPVOLGING

2 BOEKENBEURS EN GAU

3 GEREGLEMENTEERDE BOEKENPRIJS

4 BOEKHANDELS VLAANDEREN

5 ONGELIJK MAAR EERLIJK DEEL 2

6 EVALUATIE E-BOEKEN IN DE BIB

7 LEENVERGOEDINGEN

8 JAAR VAN DE CANON / CANONFESTIVAL (KANTL)

9 CONCRETE AFSPRAKEN VOOR STAAT VAN HET BOEK

10 VARIA

10.1 META4BOOKS IN HET BOEKENOVERLEG

10.2 BELEEF WEER MEER

10.3 LUISTERBOEKEN VAN DE UITSPREKERIJ

10.4 WEBINAR GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

10.5 LEREND NETWERK

VERSLAG

1 ONTWERPVERSLAG VERGADERING 9 MAART EN OPVOLGING – ZIE BIJLAGE 1

· **Vertegenwoordiging SARC**

Na een vorig BoekenOverleg werd er een begeleidend document rondgestuurd om kandidaten aan te spreken. Er zijn weinig (tot geen) spontane kandidaten. We bellen daarom **Carlo Van Baelen (Jos)**.

· **Gesprek met Kabinet De Sutter over postpakkettarieven**

Boekhandels Vlaanderen is i.s.m. Standaard Boekhandel een dossier aan het voorbereiden waarmee we concreter kunnen gaan lobbyen. Het blijkt moeilijk om op dit moment een sterk dossier te maken:

1. Het gebrek aan concreet cijfermateriaal om de noden en impact van de subsidie in kaart te brengen is het grootste probleem. Idealiter wordt er een studie opgestart over de impact van zo'n mogelijke subsidie op de fysieke boekhandel, maar dat geld en die tijd heeft Boekhandels Vlaanderen niet. De informatie die opgevraagd is bij de leden blijft helaas heel beperkt/weinig concreet. Op die manier kan er dus moeilijk aangegeven worden a) welke concrete noden de boekhandels hebben, b) over welke bedragen het zou gaan, c) welke initiatieven men nu neemt om te concurreren met goedkopere verzending bij digitale spelers, en dergelijke meer. De gegevens die er wel zijn, zijn sporadisch en absoluut niet representatief voor de Vlaamse boekhandel.
2. De persistente kritiek op de persconcessie maakt onze zaak niet gemakkelijker te voeren. Dat het verderzetten van deze maatregel op Vlaams en Europees niveau veel tegenwind ontvangt, zorgt dat we dit moeilijk als voorbeeld kunnen nemen.

· **BTW-wijziging**

Door een [wijziging in de btw-richtlijnen van Europa](#) wordt het mogelijk om 0% btw te heffen op bepaalde goederen en diensten, waaronder uitgeefproducten. De ministers van Financiën uit de 27 lidstaten hebben unaniem ingestemd met de wijziging die lidstaten meer vrijheid geeft om zelfstandige btw-keuzes te maken.

Uit het Memorandum van het BoekenOverleg 2019

België moet meteen na het op punt stellen van de btw-regelgeving op EU-niveau werk maken van de toepassing van het verlaagde btw-tarief voor alle elektronische publicaties (6%) – niet alleen voor boeken, maar ook voor periodiek verschijnende publicaties zoals tijdschriften. Op die manier komt er duidelijkheid: voor alle publicaties, op eender welke drager (papier of elektronisch), en ongeacht het platform, wordt dan in België dezelfde, verlaagde btw-voet toegepast. Dat is ook evident: de elektronische vorm van een publicatie is een product dat identiek is aan de papieren publicatie waarop al jaren het verlaagde btw-tarief wordt toegepast. Het BoekenOverleg vraagt de toepassing van het verlaagde btw-tarief voor alle elektronische publicaties. (Uit het Memorandum van het BoekenOverleg 2019)

Matthijs bekijkt of er cijfers zijn voor we gaan lobbyen. Carlo Van Baelen is hiermee bezig.

· **GfK-cijfers**

Voor we eventuele onderhandelingen starten om GfK-cijfers te kunnen afnemen, moeten we onderzoeken of hun metingen voldoende zijn en of er geen betere opties zijn.

1. Er is een beweging vanuit de Vlaamse overheid over een meetsysteem naar wat er wordt gelezen, bekeken en beluisterd in Vlaanderen. We kunnen daar lobbyen om ook verkoopcijfers van boeken mee op te nemen als maatstaf.
2. Meta4Books (~2000) zorgt voor het verzamelen, beheren en het verspreiden van data over boeken om de toegang tot deze data te vergemakkelijken. Als ISBN-kantoor voor Vlaanderen en Brussel staan ze aan de bron van alle data over boeken. Uitgevers en verdelers van boeken bezorgen aanvullende gegevens over hun boeken. Dat gaat van titel tot prijs, van cover tot leesfragment. Alle verzamelde boekeninformatie stellen we ter beschikking voor het boekenvak en geïnteresseerde partijen, en dit voor interne systemen van boekhandels, websites, webshops, enz. Meta4books fungeert dus als centrale metadata-aggregator in Vlaanderen. Zij zijn zelf vragende partij om deel te nemen aan het Forumoverleg.

2 BOEKENBEURS EN GAU

Vanuit het **BoekenOverleg** presenteren we zo snel mogelijk ons derde (en finaal) **advies**. Daarvoor is een ontwerp tekst aan de leden bezorgd. Het is verder belangrijk dat Boekhandels Vlaanderen samen met de uitgeverijen een haalbaar (financieel) model uitwerken om de boekenbeurs ook in de toekomst te kunnen blijven organiseren. Dat kan bijvoorbeeld in het idee voor **Boekpunt**.

3 GERELEMENTEERDE BOEKENPRIJS

Op donderdag 21 april in de voormiddag organiseert de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting over de gereguleerde boekenprijs. De commissie nodigt de volgende organisaties uit: De Vlaamse Auteursvereniging, Groep Algemene Uitgevers, BoekenOverleg, Boekhandels Vlaanderen, De onderzoekers van het evaluatierapport (GfK-Ipsos).

Carlo Van Baelen zal de VAV vertegenwoordigen op de hoorzitting. Hij kent het dossier goed en kan dus ook op de vele vragen antwoorden. De andere uitgenodigde organisaties sturen dan leden die het verhaal van Carlo kunnen ondersteunen. Specifiek: Paul Hermans voor het BoekenOverleg, Jos Baeckens voor Boekhandels Vlaanderen. De deelnemers stemmen nog af voor de hoorzitting. Twee punten die benadrukt moeten worden: het onderzoeksrapport is onvoldoende sterk om conclusies uit te halen én de oorspronkelijke invoering van de gereguleerde boekenprijs werd gedragen door de hele sector. Daarnaast wordt er ook aangetoond dat de gereguleerde boekenprijs een divers boekaanbod in stand kan houden en dat het ervoor zorgt dat boeken toegankelijk blijven.

4 ONGELIJK MAAR EERLIJK

In 'Ongelijk maar eerlijk deel 2' komt het standpunt van de literaire makers aan bod. Het onderzoek gaat in de eerste plaats dieper in op auteurshonoraria en de factoren die die beïnvloeden en raakt daarnaast ook andere zaken aan die een invloed hebben op het (financieel) welzijn van literaire makers. Voor het rapport koos Van der Starre opnieuw voor de combinatie van een databaseonderzoek en een enquête bij een gerichte steekproef aan respondenten. Dat uit zich in een aantal aanbevelingen voor het beleid en het brede literaire veld. Literatuur Vlaanderen schreef alvast een reactie op de beleidsaanbevelingen die als bijlage aan het rapport toegevoegd zal worden.

Vanuit het BoekenOverleg stellen we een statement op over het onderzoek dat als basis kan dienen om het onderzoek en de conclusies breder te communiceren.

5 EVALUATIE E-BOEKEN IN DE BIB

Koen Vandendriessche en Gwenny Vlaemynck presenteren hun gegevens en lessen uit het eerste jaar werken met e-boeken in de bibliotheken en stellen enkele vragen aan het BoekenOverleg (zie bijlagen). Katja bezorgde ook een [artikel](#) van VVBAD naar aanleiding van een parlementaire vraag.

Matthijs (VAV) benadrukt nogmaals wat er fout is gelopen. In de eerste plaats zijn de VAV en de auteurs nooit betrokken geweest in de opzet van het project, ondanks herhaalde vraag van de VAV aan onder andere Jan Braeckman. Ook werd er nooit inkijk gegeven in de resultaten van de onderhandelingen tussen de individuele uitgevers (die niet gerechtigd waren om te onderhandelen in naam van de auteurs) en Standaard Boekhandel, waardoor de auteurs niet of onrechtstreeks op de hoogte zijn van de afspraken.

Verder is er geen helder wettelijk kader voor e-boeken, wat ervoor zorgt dat een aantal stappen in het onderhandelingsproces overgeslagen zijn. Het distributierecht, het uitleenrecht en de regel van uitputting zijn wettelijke kaders voor papieren boeken. Enkele gevolgen van die rechten zijn dat auteurs zich niet kunnen verzetten tegen de verkoop en uitlening van hun papieren boek, dat een papieren boek in de oorspronkelijke verschijningsvorm uitgeleend kan worden en dat een papieren boek een eindig leven heeft.

De overheid en met uitbreiding Cultuurconnect stellen e-boeken in de bibliotheek gelijk aan papieren boeken, hoewel het Europees Hof van Justitie in het arrest-Tom Kabinet (2019) helder stelt dat elektronische publicaties niet vallen onder het distributierecht, maar onder publieke mededeling. Daarom klopt het bijvoorbeeld juridisch niet dat individuele bibliotheken e-boeken die zij zelf op e-readers hebben gezet uitleenen, want op die manier wordt het boek niet in de oorspronkelijke verschijningsvorm uitgeleend.

Daarnaast wordt cloudLibrary buiten het papieren leenrecht geplaatst (waarbij dus plots wel de redenering gevolgd wordt dat papieren boeken wettelijk niet gelijkgesteld kunnen worden aan e-boeken). Het ontlene van een e-boek via deze dienst moet expliciet goedgekeurd worden door de auteur. De boeken worden onder een licentie gekocht (waardoor het boek een beperkt aantal keer uitgeleend kan worden) en in die licentie zit een leenvergoeding voor de auteur. Die licenties zijn niet met de auteurs maar met uitgeverij onderhandeld (via tussenpartij Standaard Boekhandel). In contracten vóór september 2019 (lancering van het nieuwe modelcontract dat een module elektronische exploitatie via uitlening door openbare bibliotheken bevat, maar door de auteur expliciet aan of uitgezet moet worden) is er voor deze uitlening niets geregeld. Het is mogelijk om de rechten naderhand via bijlagen te regelen, maar daar is bij de VAV geen enkel geval van bekend. Van de 7600 Nederlandstalige titels waarmee CloudLibrary in 2020 begon zijn er zeer ruim geschat misschien 1000 waarvoor de rechten in het auteurscontract zijn geregeld. Duizenden anderen worden zonder enige vorm van toestemming aangeboden. Door enkel met de uitgeverij te onderhandelen wordt dus een groot deel van de doelgroep gemist. Daarnaast is het ook niet duidelijk of de leenvergoeding altijd correct tot bij de auteur komt: die wordt via de uitgeverij uitbetaald en de GAU weigert inzage te geven in de wijze waarop de ontvangen gelden worden afgerekend en het moment waarop dat gebeurt (bij verkoop of bij uitlening?). Recente afrekeningen laten geen controleerbare cijfers zien die terug te voeren zijn op CloudLibrary.

Cultuurconnect geeft nog toelichting bij de reden waarom cloudLibrary uit het leenrecht is gehaald. Die redenering volgt de logica dat e-boeken niet zoals papieren boeken ontleend kunnen worden, omdat je het originele bronbestand nodig zou hebben om het boek te kunnen uitlenen. Omdat het niet wenselijk is om het bronbestand zomaar beschikbaar te maken, werd er een alternatief systeem buiten het leenrecht opgezet om met licenties te werken.

Om hier positieve stappen vooruit te zetten is het dus nodig om écht in gesprek te gaan met de VAV. Matthijs geeft aan dat VAV daartoe bereid is, maar dat er wel een nieuwe realiteit is ontstaan. CultuurConnect heeft een systeem opgezet waarin de gemiddelde leenvergoeding 28 cent blijkt te zijn. Die 28 cent wordt niet volgens de wettelijke 70/30 verhouding verdeeld, maar door een door de uitgeverij eenzijdig opgelegde 50/50 verhouding. Aldus is de marktwaarde van een uitlening van een boek vastgesteld. Over die nieuwe realiteit wil VAV best verder in gesprek gaan op voorwaarde dat die realiteit ook wordt toegepast op papieren boeken en er een open gesprek met alle partners wordt opgestart over een helder stelsel van uitleningen en uitleenvergoedingen, binnen of buiten het wettelijk kader. Zolang de (wettelijke) basis niet correct en helder is, kan er onmogelijk een correct en helder uitleensysteem voor e-boeken gebruikt worden. Er moet daarom ook een gesprek gevoerd worden met het kabinet Cultuur en bij uitbreiding het federale kabinet dat verantwoordelijk is voor leenvergoedingen. De uitgeverij moeten bij dat gesprek betrokken worden omdat zij op dit moment de 'macht' hebben over het uitbetalen van leenvergoedingen, zonder dat hier afspraken over, of transparantie in bestaat.

Afspraak: tegen het volgende BoekenOverleg (1 juni) is er een eerste substantieel gesprek achter de rug waarover Matthijs kan terugkoppelen. We hopen op een gunstige evolutie voor cloudLibrary en het opentrekken van het debat over het volledige leenrecht. VAV bezorgt nog een korte nota hierover aan Cultuurconnect zodat de partijen (eventueel met juridische ondersteuning) samen kunnen zitten.

6 LEENVERGOEDINGEN

VVBAD publiceerde in META een artikel over de leenvergoedingen voor auteurs. Het gesprek hierover moet verder opengedebatteerd worden. Zie ook het vorige agendapunt.

7 JAAR VAN DE CANON / CANONFESTIVAL (KANTL)

Judith Van Doorselaar (KANTL) komt toelichting geven bij het project 'Jaar van de Canon / Canonfestival'. De Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde heeft vanuit haar opdracht als samensteller en promotor van de literaire canon een organische samenwerking gevonden met verschillende partners om samen een 'Jaar van de Canon' op te zetten. In mei start er eerst een enquête die polst naar hoe mensen de canon ervaren en beleven (en die naast een gelijkaardige enquête van twintig jaar geleden gesteld kan worden). De resultaten daarvan worden bekend gemaakt bij de start van het feestjaar op de vooravond van de Week van het Nederlands op 30 september. De KANTL wil de leden van het BoekenOverleg die zich met dit project kunnen vereenzelvigen uitnodigen om (op een manier die bij hen past) deel te nemen aan dit grootschalige debat, door bijvoorbeeld een evenement te organiseren.

8 CONCRETE AFSPRAKEN VOOR STAAT VAN HET BOEK

We zouden graag in het najaar van 2022 een nieuwe Staat van het Boek organiseren. Hoe kunnen we de Vlaamse boekensector beter beschermen, ondersteunen en promoten? We willen kritisch naar de fundamenteën van het boekenvak kijken om een nieuwe staat van het boek op te maken. We willen dat doen in samenwerking met Geert Buelens.

Over de datum van de Staat van het Boek moeten we goed nadenken. Aan de ene kant wil je een moment kiezen dat interessant is om een politiek statement te maken (bijvoorbeeld twee weken voor de aanvang van de boekenbeurs **op 18 of 19 oktober** in het parlement) maar wil je ook de sector zo breed mogelijk betrekken voor een netwerkmoment (dus niet middenin andere belangrijke beurzen). Na de Staat van het Boek op kunnen we eventueel verdiepende sessies organiseren in een B2B-setting op de boekenbeurs in Antwerpen, of kan er vanuit politieke hoek een antwoord komen op de vooravond van de beurs.

9 VARIA

9.1 META4BOOKS IN HET BOEKENOVERLEG

Meta4books verzamelt en verspreidt metadata van boeken. Meta4books is tevens ISBN-kantoor voor Vlaanderen en faciliteert business-to-business bestellingen tussen bibliotheken, boekhandels en distributeurs via Boekenbank. Olivier Fuchs nam contact op om te laten weten dat ze graag zouden deelnemen aan het Forumoverleg. De kerngroep is akkoord met hun deelname aan het Forumoverleg.

9.2 BELEEF WEER MEER

Minister Jambon nam initiatief voor een Vlaamsbrede campagne 'Beleef weer meer' om het culturele veld te ondersteunen in hun communicatie om meer cultuurbelevers op de been te krijgen. De campagne zal breed in te zetten en aan te passen zijn. De bovenbouworganisaties dragen financieel bij en Jambon zelf legt 270.000 euro in.

9.3 UITSPREKERIJ

Jeroen Medaer van [De Uitsprekerij](#) nam onlangs contact op met Literatuur Vlaanderen voor een gesprek. Als maker van luisterboeken in Vlaanderen heeft De Uitsprekerij zich tot nu toe gericht op het produceren van de meer commerciële (internationale) titels als luisterboek. Voor het verkrijgen van rechten van internationale titels werken ze soms samen met een tussenpartij als Storytel. In Vlaanderen wordt er samengewerkt met Houtekiet en Borgerhoff & Lamberigts, maar tot nu toe dus vooral voor bijvoorbeeld thrillers. Ze zouden echter graag ook meer Vlaamse literaire titels op de markt brengen als luisterboek maar het blijkt erg moeilijk te zijn om Vlaamse uitgevers hiervoor aan boord te krijgen. Kan het BoekenOverleg hier een rol in spelen?

Het BoekenOverleg kan op dit moment geen concreet antwoord bieden op de vraag van De Uitsprekerij.

9.4 WEBINAR GRENSOVERSCHRIJDEND GEDRAG

Op dinsdag 5 april vond het eerste webinar over grensoverschrijdend gedrag 'Over de schreef' plaats. Nina Callens van de Genderkamer gaf toelichting bij de werking en Viktor Van der Veken bij de specifieke context van de literaire sector. Er waren een vijftientigtal deelnemers aanwezig. De lage opkomst was waarschijnlijk ook deels te wijten aan het gekozen moment. De webinar is nu online beschikbaar om achteraf te bekijken.

9.5 VOORTGANG LEREND NETWERK

In een eerste ronde gesprekken wordt er gefocust op de drempels en noden van het veld. In een tweede reeks gesprekken (waarvoor Reputations nog verder contact met ons zal opnemen) zal er gefocust worden op mogelijke acties en verbeteringen.

Culturele diversiteit: twee sessies op woensdag 20 april (volzet)

Gender & seksuele oriëntatie: twee sessies op vrijdag 29 april (nog 2 plekken)

Fysieke beperking & neurodiversiteit: twee sessies op woensdag 4 mei (nog 4 plekken)